UCHWAŁA NR XXIII/201/20
RADY POWIATU CIESZYŃSKIEGO

z dnia 24 listopada 2020 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 920) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2020r. poz. 821), po przeprowadzeniu konsultacji zgodnie z uchwałą nr XXXII/277/13 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji

Rada Powiatu Cieszyńskiego
postanawia:

§ 1.

Uchwalić i przyjąć do realizacji Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 - 2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Cieszyńskiego.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

Przewodniczący Rady
Powiatu

Stanisław Kubicius

Załącznik do uchwały Nr XXIII/201/20
Rady Powiatu Cieszyńskiego
z dnia 24 listopada 2020 r.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021 - 2023

Opracowało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie

I. WPROWADZENIE

Delegację do opracowania niniejszego Programu zawiera art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.), zwaną dalej „Ustawą" który określa, iż do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, zwanego dalej Programem. Jest to dokument określający i koordynujący działania w zakresie pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2012 roku, wprowadziła znaczące zmiany w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną. Wyraźnie rozdzieliła obowiązki pomiędzy samorządy gmin i powiatu. Praca z rodziną naturalną należy do kompetencji gmin, natomiast organizacja pieczy zastępczej jest w kompetencji powiatów. Nałożyła także na podmioty realizujące te zadania obowiązek współpracy na rzecz dziecka i rodziny.

Zgodnie z rządowymi założeniami do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podstawową przyczyną umieszczania dzieci w różnych formach opieki zastępczej jest brak realnej pomocy rodzinie zmarginalizowanej lub rodzinie w kryzysie. Dlatego istotną cechą proponowanych rozwiązań jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną je wychowującą, jeżeli ma ona trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji. Działania podejmowane w tym zakresie powinny zapewnić rodzinie taką pomoc, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny lub zapewni w miarę szybki do niej powrót dzieci umieszczonych poza rodziną. Działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem.

Piecza zastępcza powinna trwać zatem aż do ustania przyczyn, tj. problemów rodziców naturalnych. Jeśli powrót dziecka do rodziny naturalnej nie jest możliwy to piecza zastępcza dążyć winna do przysposobienia dziecka, a dopiero w sytuacji, gdy nie jest to możliwe, dziecko należy objąć opieką i wychowaniem w środowisku zastępczym.

Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej i zgodnie z zapisami ustawy Zarząd Powiatu sprawuje kontrolę nad organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

Do głównych form rodzinnej pieczy zastępczej należą:

- rodzina zastępcza: spokrewniona, niezawodowa i zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- rodzinny dom dziecka.

Natomiast instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Jednym z zadań nałożonych przez ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających m.in. limit rodzin zastępczych zawodowych.

Realizacja programu ma przyczyniać się do wszechstronnego wspierania rodzin oraz profesjonalnej opieki nad dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej.

Adresatami niniejszego programu są rodziny zastępcze, rodziny pomocowe, dzieci i młodzież przybywająca w pieczy zastępczej, usamodzielniani wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Program zgodny jest ze Strategią Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego na lata 2017 - 2025 oraz Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.

II. ZADANIA SAMORZADÓW TERYTORIALNYCH W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ ORAZ POSIADANE ZASOBY INSTYTUCJONALNE

Do zadań własnych gminy należy m.in.:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- zatrudnianie i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

Działania podejmowane w gminach powiatu cieszyńskiego na rzecz wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Wszystkie ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu cieszyńskiego prowadzą szereg działań w kierunku pomocy rodzinom, przyjęły do realizacji 3-letnie gminne programy wspierania rodziny. Działania podejmowane przez gminy lub organizacje pozarządowe to m.in. praca socjalna, wsparcie asystenta, pomoc finansowa, pomoc żywieniowa, wypoczynek letni i zimowy dla dzieci, zajęcia pozaszkolne, poradnictwo rodzinne, psychologiczne, prawne, profilaktyka uzależnień, warsztaty i szkolenia dla rodzin, w niektórych gminach prowadzone są również placówki wsparcia dziennego.

Do najczęstszych powodów podjęcia pracy rodziny z asystentem wymieniane są: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, zabezpieczenie dziecka w pieczy zastępczej, bezrobocie i problemy finansowe, niepełnosprawność.

Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny w poszczególnych gminach				
L. p	**MIASTO/GMINA**	**Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny**		
	ROK	**2018**	**2019**	**2020***
1.	CIESZYN	37	50	52
2.	USTROŃ	10	19	19
3.	WISŁA	13	17	13
4.	SKOCZÓW	29	37	39
5.	STRUMIEŃ	16	20	19
6.	BRENNA	10	7	5
7.	CHYBIE	13	9	8
8.	DĘBOWIEC	5	9	8
9.	GOLESZÓW	14	15	14
10.	HAŻLACH	13	15	13
11.	ISTEBNA	8	11	11
12.	ZEBRZYDOWICE	13	11	12

* do 31-08-2020 r.

Wybrane działania podejmowane lub planowane w gminach Powiatu Cieszyńskiego na rzecz wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych lub profilaktyki tej dysfunkcji w rodzinach	
Wybrane działania	Gminy w których realizowane są działania jako zadania ośrodka pomocy społecznej lub organizacji pozarządowej
Praca socjalna, konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapie, mediacje,	W każdej gminie Powiatu Cieszyńskiego
Pomoc prawna	Nieodpłatna pomoc prawna w każdej gminie Powiatu Cieszyńskiego

Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym opiekuńcze i specjalistyczne, spotkania, organizowanie wypoczynku dzieci i młodzież, grupy wsparcia i warsztaty	W każdej gminie Powiatu Cieszyńskiego
Zapewnienie miejsc w placówkach wsparcia dziennego	Cieszyn, Ustroń, Chybie, Goleszów, Zebrzydowice

Do zadań własnych powiatu należy m.in.:

- opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo - wychowawczych;
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą;
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych oraz udzielanie im wszechstronnego wsparcia;
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo - wychowawczych;
- finansowanie:

* świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo - wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

* pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo - wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne,

* szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego;

- sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
- przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej przez rodziców biologicznych.

Zarządzeniem nr WO.120.37/2011 z dnia 27 grudnia 2011 r. Starosta Cieszyński wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Cieszyńskim.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy m.in.:

- prowadzenie naboru i kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- organizowanie szkoleń oraz zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnianie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby oraz udzielanie pomocy i wsparcia zapobiegając zjawisku wypalenia zawodowego;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

- zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Regulacje ustawowe w zakresie liczby rodzin pozostających pod opieką jednego koordynatora wskazują, że niezbędnym jest poszerzenie obecnego składu Zespołu ds. pieczy zastępczej o kolejne stanowiska koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Kierunki realizowane przez Powiat Cieszyński w zakresie polityki prorodzinnej, zapisane w strategii, są zgodne z wyznaczonym kierunkiem reformy systemu pomocy dziecku i rodzinie. Pierwszym etapem powyższych zmian była budowa bazy rodzin zastępczych, obejmujących opieką dzieci najmłodsze. Począwszy od roku 2001 r. we współpracy z sądem opiekuńczym przyjęto zasadę, że niemowlęta i małe dzieci nie będą umieszczane w całodobowych placówkach opiekuńczo- wychowawczych, co ma miejsce w innych częściach naszego kraju.

W Powiecie Cieszyńskim średnia liczba rodzin zastępczych, w ostatnich trzech latach kształtowała się na zbliżonym poziomie, tj. około 171 rodzin zastępczych. W grudniu 2001 r. powstały dwa pierwsze rodzinne pogotowia, kolejne w grudniu 2002 r. Obecnie funkcjonują cztery rodzinne pogotowia obejmujące opieką interwencyjną dzieci do dziesiątego roku życia, istnieje jednak potrzeba utworzenia kolejnego pogotowia.

Ponadto na terenie powiatu istnieje rozbudowana sieć pomocy instytucjonalnej podejmująca działania na rzecz wspierania rodzin naturalnych i tworząca system pieczy zastępczej. Równocześnie pełnoletni wychowankowie po opuszczeniu pieczy zastępczej mają możliwość zamieszkania w dwóch mieszkaniach prowadzonych przez Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego i Adopcyjnego "Tęczowa Przystań" w Cieszynie. Wychowankowie objęci są opieką doraźną pozwalającą ukierunkować, doradzić oraz udzielić pomocy i wsparcia w przejściu od roli wychowanka do samodzielności w dorosłym życiu.

WSPÓŁPRACA Z INNYMI INSTYTUCJAMI

W budowaniu lokalnego systemu rozwoju pieczy zastępczej niezbędna jest dobra współpraca z innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny w tym organizacjami pozarządowymi. Do ww. instytucji zaliczyć można m.in.:

1. Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej Powiatu Cieszyńskiego
2. Sąd Rejonowy w Cieszynie
3. Zespół kuratorskiej służby sądowej w Cieszynie
4. Komendę Powiatową Policji w Cieszynie
5. Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce
6. Diakonię Kościoła Ewangelicko – Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej
7. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Odział Powiatowy w Cieszynie
8. Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych i Adopcyjnych „Tęczowa Przystań”
9. Fundację Fascynujący Świat Dziecka w Ustroniu
10. Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” w Cieszynie
11. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinie Można Inaczej w Ustroniu oraz inne stowarzyszenia, organizacje pozarządowe działające na rzecz pomocy dziecku i rodzinie na terenie Powiatu Cieszyńskiego
12. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki zdrowia

Współpraca z wyżej wymienionymi podmiotami ma na celu podniesienie jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny i wymaga dalszego zacieśniania współpracy celem stworzenia kompleksowego i spójnego systemu wspierania rodzin i rozwoju pieczy zastępczej.

III. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Stan prawny i organizacyjny

W myśl art. 95 ust. 3 Ustawy w placówce opiekuńczo-wychowawczej (…) można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż **14** dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Jeśli dziecko w trakcie pobytu w placówce jest umieszczone np. w MOW lub MOS dyrektor tej placówki może, pomimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w placówce, za zezwoleniem wojewody, przyjąć kolejne dziecko. Równocześnie zgodnie z przepisem przejściowym tj. art. 230 Ustawy liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (…) nie dłużej jednak niż do dnia 1 stycznia 2021 r**.,** nie może być wyższa niż 30. Zgodnie z art. 106 ustawy placówka opiekuńczo-wychowawcza powstaje z dniem uzyskania zezwolenia wojewody właściwego ze względu na miejsce prowadzenia tej placówki, a jeżeli placówka przestaje spełniać warunki określone w ustawie - wojewoda cofa zezwolenie na jej prowadzenie. Uwzględniając powyższe Zarząd Powiatu Cieszyńskiego przyjął koncepcję restrukturyzacji instytucjonalnej pieczy zastępczej, zgodnie z którą z dniem 1 stycznia 2021 r. rozdzielone zostaną obecnie istniejące powiatowe placówki opiekuńczo-wychowawcze na 4 niezależne jednostki budżetowe i tym samym powołane zostaną 2 nowe jednostki funkcjonujące obecnie jako filie – tj. placówki opiekuńczo-wychowawcze w Dzięgielowie i w Wiśle (zamiast fili w Zebrzydowicach). Rada Powiatu Cieszyńskiego przyjęła stosowne Uchwały w tym zakresie.

Instytucjonalny system pieczy zastępczej i wspierania rodziny w Powiecie Cieszyńskim - stan na dzień 31-12-2020 r.

L.p.	Jednostka organizacyjna powiatu lub prowadzona na zlecenie powiatu	Profil	Liczba miejsc
1	Dom Dziecka, ul. Kraszewskiego 2, 43-400 Cieszyn tel. (33) 8577907 z filią w Dzięgielowie, ul. Rolnicza 1	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego	30
2	Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie Międzyświeć, ul. Malinowa 4, 43-430 Skoczów tel. (33) 8584020 z filią w Zebrzydowicach, ul. Kochanowskiego 54	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego	30
3	„Sindbad” Rodzinny Dom Czasowego Pobytu ul. Bernadka 38, 43-450 Ustroń tel. (33) 8511474	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego, prowadzona na zlecenie powiatu cieszyńskiego	12

Instytucjonalny system pieczy zastępczej i wspierania rodziny w Powiecie Cieszyńskim - planowany stan na dzień 1-01-2021 r.

L.p.	Jednostka organizacyjna powiatu lub prowadzona na zlecenie powiatu	Profil	Liczba miejsc
1	Dom Dziecka w Cieszynie, ul. Kraszewskiego 2	Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego	14
2	Dom Dziecka w Dzięgielowie, ul. Rolnicza 1		14
3	Dom Dziecka w Międzyświeciu, ul. Malinowa 4		14
4	Dom Dziecka w Wiśle, ul. Reymonta 2		14
5	„Sindbad” Rodzinny Dom Czasowego Pobytu ul. Bernadka 38, 43-450 Ustroń tel. (33) 8511474	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego, prowadzona na zlecenie powiatu cieszyńskiego	12

Od 01.07.2019r. na wniosek dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej wypłacany jest dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego na dzieci umieszczone w placówce, który przeznaczany jest

w głównej mierze na: rozwijanie zainteresowań, wypoczynek, pomoc w nauce - zwiększanie szans edukacyjnych, badania medyczne związane z potrzebami rozwojowymi. Ponadto od 01.08.2018r. na wniosek dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej wypłacane jest jednorazowe świadczenie „Dobry Start" przeznaczane na zakup artykułów szkolnych dla dzieci uczących się.

IV. REALIZACJA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2018-2020, W TYM DANE LICZBOWE DOTYCZĄCE REALIZACJI ZADAŃ POWIATU

Przyjęty Uchwałą nr XL/288/18 z dnia 27-02-2018r. Rady Powiatu Cieszyńskiego Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 wyznaczał kierunki rozwoju pieczy zastępczej poprzez realizację celów głównych tj.

1. Podejmowanie przedsięwzięć na rzecz rozwijania i wspierania systemu pieczy zastępczej.

2. Promowanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem, w tym dalszy rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych.

3. Ewaluacja funkcjonujących placówek opiekuńczo - wychowawczych typu socjalizacyjnego.

4. Wspieranie usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Wyznaczone kierunki działań w przedmiotowym Programie w przeważającej części zostały zrealizowane w zakresie określonym przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w tym :

1. Organizowano i prowadzono kampanię promującą rodzinną pieczę zastępczą za pośrednictwem mediów, współpracy z organizacjami pozarządowymi, udział w festynach, rozpowszechnianie ulotek promujących ideę rodzicielstwa zastępczego, aktualizowanie informacji na stronie internetowej PCPR oraz prowadzenia fanpage.

2. Prowadzono nabory kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz przeprowadzono szkolenia dla kandydatów.

3. Kwalifikowano kandydatów do pełnienia funkcji spokrewnionej i niezawodowej oraz zawodowej rodziny zastępczej poprzez gromadzenie dokumentacji i sporządzanie stosownej opinii.

4. Utworzono nowe zawodowe rodziny zastępcze.

5. Każdemu dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej zapewniono pieczę zastępczą oraz udzielano rodzinom zastępczym pomocy finansowej obligatoryjnej i fakultatywnej, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

6. Zorganizowano szkolenia dla rodzin zastępczych oraz pomoc i wsparcie w ramach funkcjonującej grupy wsparcia i rodzin pomocowych oraz poradnictwa psychologicznego.

7. Opracowano oraz wdrożono koncepcję przekształcenia powiatowych placówek opiekuńczo-wychowawczych w celu osiągniecia standardów określonych w ustawie.

8. Pozyskiwano środki zewnętrzne na realizację zadań powiatu w zakresie pieczy zastępczej.

9. Wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą zostali objęci pomocą w ramach posiadanych zasobów finansowych i instytucjonalnych.

Opracowany Powiatowy Program Rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023 zakłada kontynuację podjętych dotychczas założeń, w tym działania wynikające z rozeznania potrzeb w zakresie wspierania pieczy zastępczej.

Dane liczbowe dotyczące realizacji zadań powiatu prezentują kolejne tabele, opracowane na podstawie prowadzonej sprawozdawczości.

Tabela nr 1: *Liczba rodzin zastępczych w latach 2018 – 2020*

Rodzaj rodziny zastępczej	**Liczba rodzin zastępczych**		
	Rok 2018	**Rok 2019**	**Rok 2020, stan na 30-06-2020**
rodziny spokrewnione	65	65	66
rodziny niezawodowe	94	87	87
rodziny zawodowe	11	13	13
razem	**170**	**165**	**166**

Tabela nr 2: *Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu z podziałem na typ rodziny w latach 2018 – 2020*

	Rok 2018	**Rok 2019**	**Rok 2020, stan na 30-06-2020**
w rodzinach spokrewnionych	84	82	82
w rodzinach niezawodowych	137	131	122
w rodzinach zawodowych	55	64	76
razem	**276**	**277**	**280**

Tabela nr 3: *Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu z podziałem na typ rodziny w latach 2018 – 2020*

	Rok 2018	**Rok 2019**	**Rok 2020, stan na 30-06-2020**
w rodzinach spokrewnionych	13	11	3
w rodzinach niezawodowych	14	15	9
w rodzinach zawodowych	13	20	5
razem	**39**	**46**	**17**

Tabela nr 4:*. Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo- wychowawczych w latach 2018 – 2020*

Rok 2018	**Rok 2019**	**Rok 2020, stan na 30-06-2020**
32	34	9

Tabela nr 5*: Główne przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej*

Przyczyna	**Liczba dzieci umieszczonych**		
	Rok 2018	**Rok 2019**	**Rok 2020, stan na 30-06-2020**
Uzależnienia, w tym alkoholizm	158	177	163
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	138	147	157
Inne, w tym sieroctwo i półsieroctwo, przemoc w rodzinie, pobyt rodziców za granicą, niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców, długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	49	26	31

Tabela nr 6*: Liczba osób uczestniczących w szkoleniu dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej*

Rok 2018	**Rok 2019**	**Rok 2020, stan na 30-06-2020**
31	11	12

Tabela nr 7*: Liczba zawodowych rodzin zastępczych utworzonych przez powiat cieszyński*

Rok 2018	**Rok 2019**	**Rok 2020, stan na 30-06-2020**
2	2	0

Tabela nr 8*: Usamodzielnianie wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze*

	Rok 2018	**Rok 2019**	**Rok 2020, stan na 30-06-2020**
Kontynuujący naukę	**114**	**109**	**85**
Przyznano pomoc na zagospodarowanie	**25**	**27**	**16**
Przyznano pomoc na usamodzielnienie	**21**	**24**	**16**

Analizując przedstawione w tabelach dane obserwujemy nieznaczny spadek liczby rodzin zastępczych i przebywających w pieczy rodzinnej dzieci. Znacznie natomiast wzrosła liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

***Tabela nr 9**: Wydatki na świadczenia dla rodzin zastępczych oraz na pomoc dla pełnoletnich wychowanków pieczy rodzinnej w latach 2018 - 2020*

Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020, stan na 30-06-2020
3.104.746,00	**3.186.584,00**	**1.848.456,96**

***Tabela nr 10**: Wydatki na świadczenia dla pełnoletnich wychowanków pieczy instytucjonalnej w latach 2018 - 2020*

Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020, stan na 30-06-2020
137.182,00	**120.373,00**	**25.808,00**

***Tabela nr 11**: Wydatki na wynagrodzenia dla rodzin zastępczych w latach 2018 - 2020*

Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020, stan na 30-06-2020
361.098,00	**460.713,00**	**250.016,00**

***Tabela nr 9**: Dochody z tytułu współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej przez gminy w latach 2018 - 2020*

Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020, stan na 30-06-2020
1.402.150,00	**1.780.021,00**	**787.882,00**

* źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie.

V. ANALIZA SWOT – mocne i słabe strony systemu pieczy zastępczej w Powiecie Cieszyńskim

Mocne strony

1. Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze;

2. Funkcjonowanie ok. 170 rodzin zastępczych, w tym 13 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 4 o charakterze pogotowia rodzinnego;

3. Funkcjonowanie sieci placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym typu interwencyjnego;

4. Promocja idei rodzicielstwa zastępczego;

5. Kwalifikacje oraz zaangażowanie pracowników działających na rzecz rodziny.

Słabe strony

1. Brak wystarczającej liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;

2. Długi okres pozostawania dzieci w pieczy zastępczej, w tym umieszczonych w trybie interwencji;

3. Brak standardu zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;

4. Brak szybkiego dostępu do specjalistycznego poradnictwa, w tym opieki psychiatrycznej i psychoterapeutycznej;

5. Brak dostępu do lokali mieszkalnych z zasobów gminnych dla osób opuszczających pieczę zastępczą;

6. Lokalizacja pieczy zastępczej w dużym powiecie ziemskim, złożonym z 12 samorządów gminnych, o różnym stopniu dostępności komunikacyjnej i posiadanych zasobach.

Szanse

1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi;

2. Dostęp do innych źródeł finansowania (środki z UE, dotacje z budżetu Państwa);

3. Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze poprzez kampanie promującą rodzicielstwo zastępcze;

4. Stałe szkolenia i doskonalenie zawodowe kadry;

5. Efektywna współpraca z asystentami rodziny mająca na celu powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Zagrożenia

1. Wzrost liczby dzieci potrzebujących umieszczenia w pieczy zastępczej, w tym licznych rodzeństw;

2. Deficyty rozwojowe oraz poważne trudności opiekuńcze i wychowawcze dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej przy ograniczonym dostępie do specjalistycznego wsparcia i rzetelnej wiedzy o historii dziecka;

3. Wypalenie zawodowe rodzin zastępczych;

4. Wypalenie zawodowe pracowników zespołu ds. pieczy zastępczej, z uwagi na ogromne obciążenie psychicznie przy niskim wynagrodzeniu;

5. Brak pełnego wsparcia rodzin zastępczych w związku z ponadstandardową liczbą rodzin objętych wsparciem przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej;

6. Brak zaangażowania rodziców biologicznych w prace na rzecz powrotu dziecka do rodziny, brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych oraz niejednolity, uzależniony miejscowo system wspierania rodzin biologicznych w gminach Powiatu Cieszyńskiego.

VI. CELE PROGRAMU

Cel główny: R**ozwój systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Cieszyńskiego**

Głównym celem realizacji Powiatowego Programu Rozwoju pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 jest dalsze wspieranie rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Cieszyńskim, ze szczególnym uwzględnianiem rodzinnej pieczy zastępczej. Każde dziecko ma prawo do wychowywania się we własnej rodzinie, ale gdy zdarzy się, że rodzina naturalna nie wypełnia swoich funkcji, dzieciom tym, należy zapewnić opiekę zastępczą, najlepiej w rodzinie zastępczej, w której dziecko ma szansę wzrastania w warunkach zbliżonych do naturalnych. Przyjęte rozwiązania kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych form pieczy zastępczej, wspieranie rodzin pełniących trudną rolę rodzica zastępczego oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze. Z uwagi na fakt, iż z różnych względów nie wszystkie dzieci mogą być umieszczone w rodzinnych formach pieczy należy zachować istniejący w Powiecie system pieczy instytucjonalnej, który winien podlegać rozwojowi i właściwym przekształceniom.

Przedmiotowy cel realizowany będzie za pośrednictwem celów szczegółowych, tj.:

1. **Rozwój i promowanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem.**
2. **Dalszy rozwój instytucjonalnej pieczy zastępczej.**
3. **Wspieranie usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.**

***Cel szczegółowy nr 1* - Rozwój i promowanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem.**

ZADANIA:

1.1.Znalezienie miejsca w pieczy zastępczej dla każdego dziecka pochodzącego z terenu powiatu pozbawionego opieki rodzicielskiej.

1.2.Promowanie rodzicielstwa zastępczego, w tym prowadzenie kampanii na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze.

1.3.Tworzenie nowych rodzin zastępczych, w tym zawodowych rodzin zastępczych.

1.4.Udzielanie wsparcia osobom tworzącym rodziny zastępcze w zakresie określonym ustawy, w tym m.in. organizowanie specjalistycznego poradnictwa, terapii, prowadzenia grup wsparcia i rodzin pomocowych.

1.5.Organizacja i prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz dla istniejących rodzin zastępczych wynikających ze zgłaszanych potrzeb.

1.6.Rozwój współpracy z gminami Powiatu Cieszyńskiego mający na celu uregulowanie sytuacji prawnej dziecka w ramach pracy zespołów ds. oceny zasadności pobytu dziecka w rodzinie zastępczej i placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

1.7.Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz rozwoju i wspierania pieczy zastępczej.

1.8.Zatrudnienie określonej przepisami ustawy odpowiedniej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

1.9.Współpraca organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

***Cel szczegółowy nr 2 – Dalszy* rozwój instytucjonalnej pieczy zastępczej**

ZADANIA:

2.1.Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym z wykorzystaniem środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych

2.2.Sukcesywne dostosowywanie instytucjonalnej pieczy zastępczej do potrzeb powiatu i standardów ustawowych.

2.3.Współpraca organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami na rzecz rozwoju placówek.

***Cel szczegółowy nr 3* - Wspieranie usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.**

ZADANIA:

3.1.Tworzenie i realizacja indywidualnych programów usamodzielnienia.

3.2.Wspieranie pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej w ich procesie usamodzielnienia poprzez organizację szkoleń, kursów dla usamodzielniających się wychowanków w ramach pozyskiwanych środków zewnętrznych.

3.3.Pomoc w uzyskaniu mieszkania i zatrudnienia

3.4.Współpraca lokalnych służb na rzecz usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.

VII. LIMIT ZAWODOWYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH

Zgodnie z ustawą w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej obowiązkowo należy ustalić coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych, mający na celu rozwój rodzicielstwa zastępczego. W roku 2020 na terenie Powiatu Cieszyńskiego funkcjonuje 13 zawodowych rodzin zastępczych utworzonych przez Powiat Cieszyński oraz 4 zawodowe rodziny zastępcze ustanowione przez inny powiat, który równocześnie ponosi i wypłaca koszty ich wynagrodzenia. We wszystkich zawodowych rodzinach zastępczych ustanowionych przez Powiat Cieszyński przebywa więcej niż 3 dzieci, w tym funkcjonują rodziny dla 7 i 5 dzieci i zasadnym jest kontynuowanie tej polityki. W chwili obecnej funkcjonują 4 niezawodowe rodziny zastępcze, w których przebywa 3 i więcej dzieci, a zgodnie z przepisami ustawy z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, starosta zawiera umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy.

Uwzględniając powyższe poniższa tabela określa coroczny wzrost ilości funkcjonujących zawodowych rodzin ustanowionych przez Powiat Cieszyński zastępczych o co najmniej dwie kolejne rodziny.

Limit zawodowych rodzin zastępczych ustanowionych przez Powiat Cieszyński na lata 2021-2023 r.

Rok 2021	
Rodziny zawodowe, w tym rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego do utworzenia	2
Rok 2022	
Rodziny zawodowe, w tym rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego do utworzenia	2
Rok 2023	
Rodziny zawodowe, w tym rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego do utworzenia	2

VIII. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU

1. Dalszy rozwój istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej oraz podniesienie jakości usług w zakresie świadczonej pieczy zastępczej.

2. Pozyskanie i przeszkolenie większej liczby opiekunów zastępczych, co zwiększy możliwość umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych zamiast w placówkach.

3. Zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych.

4. Szkolenie i wspieranie rodzin zastępczych pozwalające na profesjonalne pełnienie funkcji rodzica zastępczego. Uczestnictwo w grupach wsparcia pozwoli na zwiększenie kompetencji wychowawczych, umiejętności radzenia sobie z problemami na bazie doświadczeń innych rodzin.

5. Zwiększenie dostępności do informacji na temat rodzicielskiej pieczy zastępczej poprzez promocję rodzinnej pieczy zastępczej.

6. Zwiększenie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

7. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.

8. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.

9. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.

Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie a partnerami Programu są: Ośrodki Pomocy Społecznej Powiatu Cieszyńskiego, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Wojewódzki Ośrodek Adopcyjny, Placówki Oświatowe, Powiatowy Urząd Pracy i inne instytucje i organizacje zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z:

- budżetu Powiatu Cieszyńskiego,
- dotacji celowych budżetu państwa,
- środków finansowych organizacji pozarządowych,
- innych źródeł (np. darowizny),
- środków UE.

X. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych oraz analizę i interpretację danych gromadzonych w związku z realizacją działań ujętych w Programie. Uzyskane tą drogą informacje pozwolą na ocenienie wartości Programu oraz pomogą w dalszym planowaniu. Podmioty realizujące Program sprawdzą w ten sposób efektywność i skuteczność przyjętych założeń. Program ten jest dokumentem otwartym i może podlegać okresowej weryfikacji i modyfikacji.

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie. Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest zobowiązany corocznie przedstawiać informację z realizacji programu Radzie i Zarządowi Powiatu Cieszyńskiego.